





Janko Kač: „Na novinah“

„Človek je družabna žival“ — Usoda soseske in kmetov ob Savinji

Ljubljana, 9. januarja
Janko Kača razglašajo za kmečkoga pisatelja ali, kakor se pravi literarno, za ruralista. Vendar ni menda glavno, kakšno zmanke obesa pisatelju; navadni čitatelji se zanimamo predvsem, ali je pisatelj dober ali ne. Končno je vseeno, kam postavi pisatelj delanje povesti: pomembnejše je, ali nam zna kaj povedati in ali pripoveduje predča brez vseh nadhodov. Seveda se pa oziroma tudi na ime pisatelja, če mu je že znano. Ko je preiel knjigo Vodnikov družbe „Na novinah“ in predlhal na nji ime: Janko Kača, se je spomnil črtic „Med padarji in zdravilnic“ pred ohi so mu stopili ljudje iz „Gruenta“ in „Moloha“, pa je s prijetnim pričakovanjem začel čitati to kroniko neke soseske, vasi in človeških usod ob Savinji. Ni se zmotil; tudi tu je našel žive kmečke ljudi, ki živijo, mislijo in čutijo, ljubijo in sovražijo, trpe in umirajo, kakor pač živi kmet. Odkrile se nam svet, ki ti je domač, če si sam kmečke kmet, in srečujeta ljudi, kakor dobra znance, ki z njimi lahko takoj načneš besedo. Ali te kmečke povesti? Teško je povedati, kaj bi smeli upravičeno imenovati kmečko povest, saj je v našem slovu tako malo dobrih vzorcev — namreč realističnih kmečkih povesti, ki bi nam pokazale našega kmeta kakršen je v resnici. Res je bilo napisanih že nešteto povesti o kmetu in menda so hile tudi namenjene njemu. Toda ne moreš se spomniti, da si v tem velikem kupu papirja kdaj srečal našega pravega vaščana. V naših kmečkih povestih so kmetje bodisi slahoumni in zabiti suroveži, ki so jim meščani s takšno samozavestjo smeje v veseloligrah, ali so astralna bitja, ki govore kakor odvetnik ali zmedeni učitelji, ali so pa lutke v narodni noši. Ali nam res nihče ne more prikazati kmeta kot človeka? Kako daleč so naše kmečke povesti od kmečke stvarnosti, od tistega neposrednega realizma, ki z nekaj besedami zdejane v živo ter nam s takšno lahkoto pričara živca človeka, pa sože v plitvino in globino življenja: razgali nam življenje, kakršno je v resnici — precej nesramežljivo. Kdo bi torej ne vzel z veseljem in roke knjige, ki nam obeta „svonj zemlje“, kleno kmečko besedo in žive ljudi? Kaj nam v resnici skuša vedno iskreno pokazati kmeta in ne papirnatega strašila. V tej Kačevi knjigi začno kmetje „romantiti“ že na prvih straneh. V tem bi morda našli nekaj podobnosti z Jurčičevimi kmeti, ki so tudi govorili kmečki in ne učiteljski jezik. Vaščani pridelo do besede seveda predvsem v gostilni; tam se razveže jezik in se začno kresati misli, da je marsikatera beseda vredna zlatnika. Kmet sicer rad molči, ko pa mora pasti beseda, naj tudi nekaj odtehta. Toda tu se ne razpleta delanje kmečke romantike; o čem bi naj govorili vaščani, če ne o zaslužku, o zemlji in vremenu? Bilo je pred prvo svetovno vojno, ko so začeli regulirati Savinjo, bistro, neuganano in malo potuhnjeno reko, ki je samopašno

stara, na Castagnevizi, v goristiški kapucinski cerkvi, v mestrski romarski cerkvi ter drugih cerkvah na Carsu in Collu. Njegove umetnine in freske pa dišijo tudi rimske in turinske, lombardske cerkve. — Nova kolektivna pogodba za stavbne delavce. Med predstavniki federacij stavbenikov ter stavbnih delavcev sta bila podpisana kolektivna dogovora, s katerima se rastegejno na vse državno področje kolektivni dogovori z dne 2. novembra, ki bodo sedaj veljavni tudi za stavbne delavce, zaposlene v Turinu, Milanu in Genovu. — Gledališka sobota. V nedeljo 10. t. m. bodo predstava tradicionalne gledališke, odrske sobote za leto XXI. Predstave gledališke sobote bodo v vseh onih mestih, ki so v nastru opernih sezon ter gostovanja odrskih skupin. Tako se sedmič vrsti tradicijska gledališka sobota. Kakor lani, tako bo tudi letos okoli 40 odstotkov razporeženih sedežev na razpolago vsaj v vsaki v vrst in rodov orožja. — Organizacija predstav na Dopolavora. Ki je izdal zadovna navodila, nanašajoča se na načelo, da se predstave gledališke sobote vršijo redno vsako soboto popoldne. Za časa trajanja vojne pa se vršijo predstave gledališke sobote lahko ob drugih dnevih in drugih urah, kjer je tako primernejše, da se omogoči udeležba čim večjemu številu vojaštva ter dopolavoristov. — Nagradijski poljski delavec. Ob 20 letnici pohoda na Rim je bila uradnikom ter stalnim nameštencem velikega gospodarstva nac. svetnika Guida Marasinija v kraju Soroblo pri Parmu priznana nagrada v iznosu enomesečne plače oziroma meзде, stalnim delničarjem pa v znesku enotedenske meзде. Vzgljed je vplival tudi na druge poljedelce omenjenega okolišja, ki so mu sledili ter priznali svojim uslužbencem, delavcem in delničarjem spominsko nagrado v iznosu enomesečne oziroma tedenske plače in meзде. — Vodnikova pratika za leto 1943. je pošla. Na zalogi ima družba samo še pripravljeno knjigo, originalno povest Janča Kača „Na novinah“. Ker se še vedno oglašajo v družbeni pisarni člani, ki bi radi imeli letošnje knjige, je družba pripravljena ponatisniti Vodnikovo pratiko za leto 1943, ako se javi najmanj 500 članov. Prijavitelj se je treba najkasneje do 20. januarja t. l. in plačati članarino 17 lir. Prijave sprejemajo družbena pisarna Puccinijsva ul. 5 (poslojpe Narodne tiskarne I. nadstr.), knjižarna Tiskovne zadruge, Solenburgova ul. 3 in knjižarna Učiteljske tiskarne, Franciškanska ulica 6. Pohitite z mudniki s prijavo! — Lehar snuje novo oporo. Slavnj operetni skladatelj Franc Lehar, čigar ime je zaslovelo po vsem svetu zaradi njegovih melodioznih operet, pripravlja sedaj novo oporo z dejanjem, povzetim iz sredine preteklega stoletja. Krstna predstava nove Leharjeve opere, ki se za njo živo zanima evropski glasbeni svet, bo na odru budimpeštanske opere. — Nesreče. V ljubljanski bolnici so iskali pomoči naslednji ponesrečenci: Angela Golob, 56letna žena sprovednika iz Ljubljane, je pri padcu na stopnicah došla notranje ranitve. — Mihael Janželj, 40letni delavec iz Ljubljane se je pri padcu ranil na desni nogi. — Alojz Jenko, 45letni strojnik iz Ljubljane, si je pri padcu na stopnicah zlomil levo v rami. — Luigi Silvestri, 48letni železničar iz Ljubljane, se je oparl s kavo po obrazu. — Marija Zagar, 61letna hči snizilke iz Ljubljane, se je usekala v palec leveice. — Jože Mehle, 66letni posestnik iz Šmarja, se je pri padcu potokel na glavi.

let, delavec, Stari trg pri Logatecu; Ravnohrib Ivanika, 39 let, žena posestnika, Zalkianec 7, obč. Horjul; Jeličnik Maks, 35 let, šofer, Celovška c. 202; Ilovar Franc, 58 let, kovač, St. Vid pri Stični; Zajc Franciška, 5 let, hči posestnika, Hrastje 2, obč. Grosuplje. DR. IVO BENKOVIČ, odvnetnik in zagovornik pred civilnim in vojnim sodiščem v Ljubljani, do sedaj Beethovnova 14, palača „Dunav“, se 11. jan. t. l. preseli v Fuharjevo ulico 14, I. nadstropje; vili „Ada“ za Narodnim domom, telefon 21-34; dohod z Bleiweisove ceste zraven „Figovca“ proti Tivoli. Uradne ure dopoldne, le po dogovoru popoldne okrog 4 ure. —lj Otroška poliklinika in posvetovalnica za matere pri Higijenskem zavodu, oddelak za zdravstveno zaščito mater, dece in otrok v Ljubljani (Dečji dom) v ponedeljek, torek in sredo (11.—13. jan.) zaradi generalnega čiščenja prostorov ne bosta poslovali. —lj Prijave tujecev. Sindikat hišnih posestnikov v palači Bata je zaležil tiskovine za prijavo tujecev, ki so po uredbi Visokega komisarja sezvani prijavam tujecev. —lj V. sinfonični koncert. V ponedeljek, 11. t. m. ob pol 7. zvečer, bo v veliki ljubljanski dvorani V. sinfonični koncert letošnje sezone. Se nobeno leto niso imeli sinfonični koncerti tako velikega zanimanja, kakor v letošnji sezoni. Vsak koncert je bil popolnoma rasprodan in prepričani smo da bo tako tudi v bodoče, saj imamo pred seboj še najmanj pet koncertov z znamenitimi sporedi. V ponedeljek bo izvajal sinfonični orkester pod vodstvom Draga Matičiča, skladca naslednji spored: 1) Godelj:

GOSPODJE. POZOR! KLOBUCARNA „PAJK“ Vam strokovno osnaži, preobliha in prebarva Vaš klobuk, da zgleda kot nov. Lastna delavnica. Zaloga novih klobukov. Se pripravita RUDOLF PAJK, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 88, Miklošičeva steza 12. Nasproti hotela Union.

lj Sindikat hišnih posestnikov. Prvo društvo hišnih posestnikov in Društvo posestnikov v novih hiš ter ostali posestniki v Ljubljani pokrajini so po uredbi Visokega komisarja združeni v sindikat hišnih posestnikov ter se je dni preselil v palačo Bata, Ulica 3, maja št. 111. Poslovne ure so od 8—12 in od 3—8. Informacije se dobe po možnosti od 9—12 ure. Člani so vsi hišni posestniki, ki so podvrženi zgraditvi in bodo določeno članarino pobirale pristojne davčne uprave. —lj Uprava kina Union obvešča cenj obiskovalce kinematografa, da se predstave od vključno 9. t. m. naprej ob sledečem času: ob delavnikih ob 18. in 18.15 uri; ob nedeljah in praznikih pa ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 uri.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Križanka št. 18

15-puzzle grid with numbers 1-15 and empty cells for a logic puzzle.

Besede pomenijo: Vodoravno: 1. eno največjih gozdnozagarskih podjetij bivše Jugoslavije v upravni sedežem v Sarajevu, 5. slovenski pesnik, 10. veljak, voditelj, v sportu zmagovalec v prvenstvenem tekmovalstvu. 14. francoski operni komponist (Postilion iz Lonjumeaua, „Ce bi bil kralj“). 16. snov, iz katere vlivajo zvonoce, 17. duhovnik pri starih Slovanih, 18. predlog, 20. vinski kis, 21. arzen, 22. igra na karte (fon). 23. kraljevni prislov, 24. medmet posnemajoč naravni glas, 26. vzklík, 27. žito, 28. jeza, bes, 29. natvišja točka, 30. moško ime, 32. sobica na ladji, v kopalnici. 34. le, samo, 36. italijanski zdravnik, filozof in zvezdoslovec, ki je zaslovel od inkvizicije umrl v ječi (1250—1316), 37. stavni člen, 38. relec malih živali se očja z njim, 39. nasprotje hitrega, pridnega, 40. ime filmske igralske Mirande, 41. srebro v kemiji, 42. kdor ga vima, ga spravilo v norišnico, 43. na gleč, 44. osebni zaimek, 45. redovniška meniška obleka, 47. Društvo narodov, 48. najvišji vrh v Karavankah, 50. pritok Urala, 51. narodni pevec pri starih Kelih, 52. mesto v Normandiji (Francija), 54. kraj ob reki Eure v Franciji, kjer je kralj Henrik II (1547—1559) dal zgraditi za svojo ljubico Diana de Poitiers veličasten grad, 56. hrib pri Beogradu, 57. junak prazgod (po romanu in filmu), 58. osebni jamčevalac. Navpično: 1. mesto na Gorenškem, ki je pripadalo do francoske okupacije brižinskim škofom, 2. veznik, 3. okrajšano moško ime, 4. izraz za ponavljanje v glasbi: 6. sibirska reka, 7. včasih so rekli, da beben poje (množi), 8. del obraza, 9. veznik, 10. predlog, 11. stvar, predmet, 12. Vercelli (avtomobilska značka), 13. človek, ki se vleče samo za zaslužek, 15. naprava iz živalske kože, 17. lo uporabljajo pri senenem vozu, 19. maheen, tenež, suh, 22. lovski pes, zakon, 23. ljubljanski okraj, 25. prirote Reke Kure pri Tiflisu, 27. plemo vrsta, 28. padavina, 29. gosposke hiše, 31. št. 16 (»Pri Levu«).

RESITEV KRIŽANKE št. 17. Vodoravno: 1. kobila, 6. vo, 8. ap, 9. Mendel, 10. ter, 12. od, 13. ča, 14. Irec, 16. ona, 17. lava, 18. Ivan, 19. lca, 20. soid, 21. ni, 22. Po, 24. jur, 25. aj, 26. Abo, 28. čj, 29. strahen, 32. kotleta, 33. pa, 34. Ems, 35. ja, 37. čda, 39. at, 40. due, 44. tofa, 45. krst, 46. ora, 47. levi, 48. pa, 49. di, 51. ser, 52. Encida, 54. ta, 55. ka, 56. Martin. Navpično: 1. Katilina 2. operacijska dvorana, 3. IM, 4. led, 5. ano, 6. večna luč naj mu sveti, 7. oleandri, 11. reva, 15. ca, 16. ovoji, 18. is, 22. parte, 23. obalna, 27. O. Sest, 30. to, 31. et, 33. postopek, 36. aretran, 38, Alda, 42. ta, 43. dres, 45. kl, 49. dim, 50. Ida, 53. ar.

SUHE GOBE in sveže pomaranče prodaja Gospodarska zveza v svojem skladišču na Bleiweisovi cesti št. 29. SANKE in DRASKLE po gozjerič štev. 43, črno volneno moško sukno (400.-), nekaj petrolej ter gumijasta škornje (50.-) — ugodno prodaja »Metallic«, Cesta Arlielle Rea 16 (»Pri Levu«). PECI (razne vrste ter razne setavne dela kurilnih naprav dobro ohranjene — ugodno prodaja »Metallic«, Cesta Arlielle Rea 16 (»Pri Levu«). POHIŠTVO po naročilu in vse vrste stolov izdelujem. Politiram oprave in izvršujem vsa popravila najceneje. — Jožip Zorman, Ljubljana, Breg 14.

DNEVNE VESTI

Minister Pavolini otvoril fotografsko razstavo V rimski razstavnj galeriji je bila otvorjena četrti razstava združenja rimskih fotografskih amaterev. Otvoritvenemu slavju so prisostvovali minister za ljudsko kulturo Pavolini, rimski guverner, predsednik fašistične konfederacije svobodnih poklicev in umetnikov nac. svetnik Di Marzio, knez Franc Ruspoli ter nacionalni svetnik Amato. Na razstavi je zbranih 297 umetniško izdelanih posnetkov, ki pričajo o visoki stopnji kvalitetnega slikanja rimskih fotografskih amaterev, katerih dela so vzbudila pri oddličnikih, občinstvu in kritike toplo priznanje. — Smrt znanega italijanskega atleta. V neki vojni akciji je žrtvoval svoje mlado življenje topniški poročnik Mario Bellini, po rodu iz Milana. Pokojnik je bil zelo znana ter čislana osebnost v vrstah italijanskega nacionalnega sporta. Bellini je bil več mesecev s svojo baterijo na področju Egejskega morja. Kot sportnik se je specializiral zlasti na tek 800 metrov in je bil član sportne družine Oberdan pro Patria. Leta 1939, se je udeležil italijanske nemškega tekmovalnega srečanja in si je prvič oblekel sinjo majico. Ob izbruhu vojnih sovražnosti je šel pod orožje in se je bojeval na raznih področjih. Italijanska lahka atletika izgublja z njegovo smrtjo svojega odličnega tekmovalca, čigar ime je zaslovelo tudi preko italijanskih meja. — Slovensna izročitev nemškega odlikovanja generalu Messe. V Padovi je bilo na svečan način izročeno nemško odlikovanje velikga križca reda nemškega orla s sabljami armadnemu generalu eksc. Ivanu Messe. Slavje je bilo v navzočnosti vojaškega atašaja nemškega poslanstva v Rimu majorja von Brancanija, ki je izročil odlikovanje generalu Messe v Hitlerjevemu imenu. — Abesinski apostolski delegat se je vrnil v Rim. Iz Brindisija poročajo: Brindisi je toplo pozdravil večjo skupino italijanskih rojakov, ki so se vrnili na parnikih Saturnia in Vulcania iz raznih področij italijanskega afriškega imperija. Kakor smo že svojčas poročali, je bil doslej za en sličen prevoz, ki mu je sedaj sledil drugi z istima parnikoma. S sedanjo skupino abesinskih povratnikov se je vrnil v Rim tudi abesinski apostolski delegat mons. Castellani. Minister za Italijansko Afriko Teruzzi in strankin podtajnik Tarabini sta bila ob tej priliki sprejeta po prefektu, strankinem zveznem tajniku, poveljniku armadnega zhora in drugih predstavniki oblasti ter ustanov v Brindisiju. Minister Teruzzi in strankin podtajnik Tarabini sta najpreje polčila venec v svetišču padlih ter na spomenik italijanskemu mornarju, nakar sta se podala na krov obeh imenovanih parnikov, kjer sta izrekla povratnikov pozdrave Duceja in stranknega Tajkom pozdrava Vidussi. Ob njihovi povrnitvi za movino iz Etiopije je bilo poskrbljeno za prisrčen sprejem ter odpravo za dve doloprisrčen sprejem kamor so se odpravljali s počena bivaljšica, kamor so se odpravljali s počebnimi vlaki. Povratniki so bili razmeščeni

TURBANSKI KINEMATOGRAF Delavnica: Matica ob 14.30, 16.30, 18.30; Sloga od 14.30 dalje; Union ob 16., 18.15. — Nedelje in prazniki: ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 KINO MATICA — TELEFON 22-41 Pretresljiva ljubzenska drama o blazni lepotici... po romanu Edmonda de Amicisa Carmela V glavnih vlogah: Pal Javor, Doris Duranti. — Privlačna, ganljiva vsebina, krasni naravni posnetki KINO SLOGA — TELEFON 27-30 Največji film režiserja Nunzio Malasomma, pravo čudo kinematografske tehnike Džunglja Z najboljšimi umetniki kakor Vivi Gioi, Alberto Schoenhals, Mario Ferrari i. dr. KINO UNION — TELEFON 22-21 Pustolovščine in kazen največjega osvajalca ženskih src Don Juan Adriano Rimoldi, Carla Candiani Predstave: ob delavnikih ob 16. in 18.15 uri; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 uri

IZ LJUBLJANE

—lj Spremenljivo vreme. Včeraj se je po dolgem času živo srebro v toplomerih dvignilo nad ledišče. Zdelo se nam je prijetno toplo, zlasti še, ker nas je prijetnejše dni že pošteno zeblo. Včeraj je bilo pretežno oblačno, vendar se je nekajkrat pokazalo solnce in zdelo se nam je, la je že pridobilo na moči. Včerajšnja najvišja temperatura je znašala 0,6°. Jug se pa vendar ni mogel uveljaviti. V pretekli noči je začel zračni tlak nenavadno hitro naraščati in menda se bo zjasnilo. Vendar se vreme v zadnjih dneh tako naglo spreminja, da je težko napovedati, kako se bo obrnilo. Davi je bilo malo hladneje kakor včeraj zjutraj, sredi mesta je znašala temperatura —5,3°. KINO MOSTE Tragika velike ljubzni trgovca z dekletki. Krasni pomorski posnetki. Orientalna glasba Trgovec s sužnjami Veliki zgodovinski film junaških borb, ljubezni in napetih prizorov Kapetan Tempesta Danes in v ponedeljek ob 17., nedelja ob 14. in 17. uri — Konec ob 20. uri. Predprodaja v nedeljo od 10.30 dalje

—lj Sadržarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I bo tudi letos skušala preskerbeti svojim članom semena za spomladansko setev ter semenski krompir in fižol. Oddajala bo spomladi kakor lani sadike paradiznikov, toda le proti naročilu. Naročila semen in sadik sprejema predsednik dr. Spiller-Muys, Erjavčeva 4a/II, do 16. t. m. mel 14. in 15. ur. —lj Umrlj so v Ljubljani od 1. do 7. t. m.: Čebulj Franciška, roj. Obličnik, 47 let, žena delavca, Favš čeva ul. 1; Jančovič Terezija, roj. Finžgar, 62 let, delavka tob. tovarne v p. Draga 45; Ravnič Vincencij, 46 let, vlakovodja drž. žel., Gubčeva ul. 17; Česnik Pavel, 57 let, trgovski zastopnik, Poljanska c. 13; Aznoh Uršula, roj. Meršol, 85 let, zasebnica, Soteska 4; Samec Marija, roj. Kompare, 68 let, vdova vegetarjovca, Mestni trg 21; Lenassi Herman, 74 let, uradnik drž. žel. v p. Ljurska ul. 28/I; Simenc Janez, 86 let, mestni vpo-kojenec, Grajska pl. 1; Widmaier Jožefa, roj. Elaršič Ivan, 85 let, zidar, Japljeva ul. 2; Netemar Vekoslava, roj. Križnik, 44 let, žena žel. premetkača v p. Sadržarska ul. 3. — V ljubljanski bolnišnici so umrli: Bajc Maks, 63 let, učitelj v p. Barvarska steza 5; Jevšek Stefan, 8 mesecev, oskrbovavec mestnega zavetišča za Bežigradom; Trelec Andrej, 43 let, delavec, Sv. Petra c. 43; Sega Ivanu, 44 let, šivilja, Zebič 10, obč. Ribnica; Kandare A'ojzij, 35

— Brezplačen vstop za vojake v rimskih kinogledališčih. Upravitelji rimskih kinogledališč so dovolili na pobudo rimskega mestnega Dopolavora vojakom rimske poseadke ugodnost brezplačnih vstopnic. Te ugodnosti so bili doslej deležni izključno rekonvalescetni vojni ranjenci, in sicer je prišlo na vsako kinematografsko podjetje po deset vstopnic za vse prostore. Ista ugodnost je sedaj priznana tudi vojakom rimske poseadke. — Smrt odličnega slikarja. Te dni je umrl v Goriziji slikar Klemen Del Neri, ki je dočivel lepo starost 78 let. Pokojnik je bil v avstrijski dobi zelo preganjan. Njegovo ime je zaslovelo na vsem področju Treh Venecij. Bil je mnogo iskan cerkveni slikar, o čigar umetniških težnjah pričajo številne umetniške slike v gorizijskih cerkvah, zlasti v cerkvah sv. Ignacija, sv. Ju-

Srečno novo leto želi SCHNEIDER & VEROVŠEK trgovina z železino Ljubljana Vsem svojim cenjenim odjemalcem želi srečno novo leto tv. I. C. Mayer

